

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РАБОТА НА ИНСПЕКЦИСКИТЕ СЛУЖБИ ЗА
2023 ГОДИНА

Дел. Бр.

01-371/2

Датум:

28-03-2024

Место:

Скопје

Даниела Рендевска

Претседател на Инспекциски совет

[име и презиме]

[потпис]

ЛИСТА НА ТАБЕЛИ И ГРАФИКОНИ

Табела 1 Преглед на бројот на инспектори кои вршеле инспекциски надзор во годината, по звање.....	7
Табела 2 Преглед на бројот на инспектори во инспекциските служби во 2023 година, по вид, возраст и звање. 8	
Графикон 1 Возрасна структура на инспекторите во инспекциските служби.....	13
Табела 3 Преглед на нови вработувања и пензионирања на инспектори во 2023 година, во селектирани инспекциски служби	15
Графикон 2 Просечен број на извршени надзори по инспектор, дневно.....	16
Табела 4 Вкупен број на откриени неправилности и спроведени инспекциски надзори според вид за 2023 година	19
Графикон 3 Структура на видовите на инспекциски надзор по области и вкупно.....	20
Графикон 4 Структура на видови на инспекциски надзор по инспекциски служби	21
Графикон 5 Сооднос на утврдени неправилности и вкупен број на редовни и вонредни инспекциски надзори. 22	
Графикон 6 Преглед на спроведени генерички обуки	24
Табела 5 Преглед на издадени сертификати за реализирани генерички обуки по области/теми.....	23
Табела 6 Преглед на специјализирани обуки по инспекциски служби	25
Табела 7 Буџети на инспекциски служби.....	28
Графикон 7 Структура на буџетот на инспекциските служби во 2023 година	29
Графикон 8 Буџетски средства по инспектор (несметајќи ги средствата за плати и надоместоци)	30

ЛИСТА НА КРАТЕНКИ

1	Агенција за лекови и медицински средства	МАЛМЕД
2	Агенција за млади и спорт	АМС
3	Агенција за храна и ветеринарство	АХВ
4	Влада на Република Северна Македонија	ВРСМ
5	Дирекција за заштита и спасување	ДЗС
6	Дирекција за радијациона сигурност	ДРС
7	Државен архив на Република Северна Македонија	ДАРСМ
8	Државен девизен инспекторат	ДДИ
9	Државен инспекторат за градежништво и урбанизам	ДИГУ
10	Државен инспекторат за животна средина	ДИЖС
11	Државен инспекторат за земјоделство	ДИЗ
12	Државен инспекторат за локална самоуправа	ДИЛС
13	Државен инспекторат за просвета	ДИП
14	Државен инспекторат за техничка инспекција	ДИТИ
15	Државен инспекторат за транспорт	ДИТ
16	Државен инспекторат за шумарство и ловство	ДИШЛ
17	Државен комунален инспекторат	ДКИ
18	Државен пазарен инспекторат	ДПИ
19	Државен санитарен и здравствен инспекторат	ДСЗИ
20	Државен трудов инспекторат	ДТИ
21	Државен управен инспекторат	ДУИ
22	Европска унија	ЕУ
23	Закон за инспекциски надзор	ЗИН
24	Инспекциски совет	ИС
25	Министерство за здравство – Сектор за хемикалии	МЗ-Хем.
26	Министерство за култура	МК
27	Министерство за транспорт и врски –Капетанија на пристаништата Охрид	МТВ-КПО
28	Министерство за труд и социјална политика	МТСП
29	Управа за заштита на железничкиот систем	УСЖС
30	Управа за заштита на културното наследство	УЗКН
31	Центар за управување со кризи	ЦУК

1 РЕЗИМЕ

Инспекцискиот совет (во натамошниот текст: ИС), согласно член 35, став (5) од Законот за инспекциски надзор („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 102/19) (во натамошниот текст: ЗИН), доставува за информирање до Владата на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: ВРСМ), Годишен извештај за работа на инспекциските служби за 2023 година, кој се објавува на веб-страницата на ИС.

Овој Годишен извештај е подготвен врз основа на податоци и информации со кои располага Инспекцискиот совет и ја следи содржината и формата на Годишниот извештај за работа на инспекциските служби, која е пропишана согласно Правилникот за формата и содржината на извештајот за работа на инспекциската служба за претходните шест месеци и на годишниот извештај за работа на инспекциските служби („Службен весник на Република Северна Македонија“, бр. 238/19).

Воведувањето на проценката на ризик овозможи зголемување на квалитетот на процесот на планирање, но пред сè, зголемување на предвидливоста на инспекцискиот надзор, подобрување на транспарентноста на планирањето, зголемување на ефикасноста и ефективноста на инспекцискиот надзор и, секако, намалување на трошоците за спроведување на оваа функција на државата. Намалувањето на трошоците нема да биде само на страната на јавниот буџет, туку и на страната на буџетите на субјектите на надзор.

Овој извештај дава објективна слика на управувањето со ризиците на начин кој е пропишан со ЗИН и Правилникот за елементите на проценката на ризикот, како и зачестеноста на спроведувањето на инспекциски надзор врз основа на проценка на ризик („Службен весник на Република Северна Македонија“, бр. 247/19), бидејќи инспекциските служби започнаа со подготвување на своите Методологии за проценка на ризик на почетокот на 2020 година, така што нивната примена во некои од инспекциските служби започна во 2021 година додека кај некои инспекциски служби започна со реализација на Годишните планови за работа во 2022 година.

Во системот на координација на ИС се вклучени 28 инспекциски служби, од кои 15 се организирани како органи во состав на министерствата, односно како државни инспекторати за соодветната област, додека 13 се организациски единици за инспекциски надзор во состав на органите на државната управа, односно сектори или одделенија за инспекциски надзор.

Според податоците презентирани во Табела 1, во 2023 година, инспекциски надзор вршеле вкупно 881 инспектори во 28 инспекциски служби, а во 12 инспекциски служби се вработени 30 инспектори (11 советници инспектори, 2 самостојни инспектори и 17 помлади инспектори), додека во пензија заминале вкупно 22 инспектори (2 виши инспектори и 20 советници инспектори).

Неповолната старосна структура е особено изразена кај големите инспекциски служби (Табела 2). Во ДИТИ 44,4% од инспекторите се постари од 60 години, во ДИТ 30,4% , ДИЖС 24%, ДСЗИ 26,6%, и во ДИП 19,6%.

Согласно ЗИН, редовниот надзор се планира со годишниот и месечниот план за инспекциски надзор, а врз основа на проценката на ризик, вонредниот инспекциски надзор во месечниот план се презентира како број на очекувани вонредни надзори, додека контролниот инспекциски надзор се врши само по службена должност и како последица на веќе спроведен редовен или вонреден инспекциски надзор, при кој е изречена инспекциска мерка.

Според податоците прикажани во Табела 4, во 2023 година инспекциските служби реализирале вкупно 190.232 инспекциски надзори, од кои 55,893 редовни, 112.547 вонредни и 21,792 контролни надзори, а во вкупно 190.232 инспекциски надзори, се утврдени 24,614 неправилности. Највисок просек на

извршени инспекциски надзори по инспектор дневно, има во АХВ, ДИЗ, ДИЛС, ДПИ и ДТИ на другата страна, најнизок просек имаат остварено инспекторите во ДДИ, МК, АМС и ИУЈ.

ИС во текот на 2023 година, за сите инспекциски служби, организирал Интерактивни обуки за стекнување на лиценца за инспектор и Генерички обуки за инспекторите во инспекциските служби. Покрај овие обуки организирани од ИС, повеќето инспекциски служби организирале специјализирани обуки на теми поврзани со нивниот делокруг на работа (Табела 6).

Буџетските средства, со кои располагаат инспекциските служби, не успеваат да ја покријат реализацијата на предвидените активности согласно нивните Годишни планови за работа. Најголем дел од буџетот е распределен за покривање на основните плати и придонесите за социјално осигурување на вработените, средства за патни и дневни расходи, комунални услуги, греење, комуникација и транспорт, материјали и ситен инвентар, поправки и тековно одржување, договори и услуги, други тековни расходи, купување на опрема и мебел, средства за набавка на компјутерски софтвер и купување на возила (Табела 7).

Поголем дел од инспекциските служби во рамките на своето работење, со цел полесно приближување кон ЕУ, соработуваат со внатрешните и надворешните институции кои ги покриваат областите кои ги третираат, имаат склучено и меморандуми за соработка со голем број институции.

2 УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИЦИ

Воведувањето на проценката на ризик овозможи зголемување на квалитетот на процесот на планирање, но пред сè, зголемување на предвидливоста на инспекцискиот надзор, подобрување на транспарентноста на планирањето, зголемување на ефикасноста и ефективноста на инспекцискиот надзор и, секако, намалување на трошоците за спроведување на оваа функција на државата.

Управувањето со ризици е од исклучителна важност и претставува составен дел од секојдневното работење на инспекциските служби. Тоа подразбира воспоставување ефикасен систем на внатрешни контроли, кои треба да се засноваат на идентификување на ризици, утврдување на степен на ризици при планирањето на инспекциските надзори, проценка на нивната веројатност и ефект/влијание, следење и оценка за ризиците, како и утврдување на соодветни внатрешни мерки.

Управувањето со ризиците овозможува: донесување поквалитетни одлуки, подобро предвидување и оптимизирање на расположливите средства и ресурси, согледување на приоритетите, како и избегнување на идните проблеми кои можат да се појават при реализацијата на поставените цели.

Целта на управувањето со ризик е да ги доведе ризиците во инспекциските служби на прифатливо ниво со спроведување на мерки, кои ќе ја ублажат веројатноста за настанување на ризикот и влијанието на реализацијата на ризик. Ризиците се природен дел од секојдневните активности и не може да се избегнат, но може само да бидат управувани.

Месечните планови за инспекциски надзор се важна алатка во управувањето со надзорот, бидејќи правилно се распоредуваат ресурсите со цел да постигнат максимални ефекти во спречувањето на неправилностите и минимизирање на штетите. Изработката на месечните планови во извештајниот период во најголем дел се засновани врз проценката на ризиците. Квалитетот на извршувањето на плановите е во директна корелација со квалитетот на проценката на ризиците.

Менаџирањето на ризици, едноставно кажано, значи насочување на ресурсите на инспекцијата онаму каде ризикот за сериозни неправилности е најголем, воедно користејќи минимум потребно ниво на интервенција за да се обезбеди усогласеност. Ефективните принципи на менаџирање со ризици бараат прибирање и пристап до релевантни податоци, определување на ризикот врз основа на тие податоци и фокусирање на инспекциските активности кон најголемите ризици кои ќе се идентификуваат.

Проценката на ризик се прави во текот на подготвувањето на годишниот план за работа на инспекциската служба, според методологија за проценка на ризик, која ја донесува раководителот на инспекциската служба, по претходно мислење на ИС за усогласеност со Правилникот за елементите на проценката на ризикот, како и зачестеноста на спроведувањето на инспекциски надзор врз основа на проценката на ризик.

Пристапот базиран на менаџирање со ризици се потпира на факторите на ризик кои произлегуваат од достапните податоци и информации кои се собрани при претходно извршените надзори. Колку повеќе ризик-фактори постојат, толку е поголема веројатноста да се пронајдат неправилности, што пак резултира со повисоко ниво на следење и надзор. Информациите за овие ризик фактори се прибираат од повеќе извори. Преку користење на ефективен начин на известување, кој се развива со насобраното искуство, инспекциската служба ќе биде во можност да ги насочи ресурсите онаму каде што е потребно поголемо внимание, како и да иницира посебни инспекциски надзори за одредени прашања, а кои се валидирани со проверка на досието (предметот).

Управувањето со ризиците, меѓу другото е алатка која им помага на раководните структури да ги предвидат променетите околности и има можност навремено да реагираат на нив.

Според степенот, ризикот може да биде низок, среден и висок. Проценката на ризик вклучува анализа, управување и известување за ризикот и се спроведува според Методологијата за проценка на ризик при планирање на инспекциски надзори.

Одредени ризици, а особено оние поврзани за здравјето, безбедноста и животната средина се со висок ризик и тука е оправдано поголемо ниво на мониторинг и навлегување во проверките на субјектите на надзор. Други пак, ризици можат да бидат едноставни технички неправилности и истите не оправдуваат трошење на време и средства за да се пронајдат, а поради што би се занемариле други посериозни неправилности.

Фокусирањето кон ризиците треба да се примени во одредувањето на тоа толку често треба да се врши надзор на субјектите. Субјектите за кои е веројатно дека се усогласени со правилата потребно е поретко да бидат контролирани отколку оние кои работат во поризичен сектор или пак кај кои биле утврдени значајни неправилности во минатото.

Покрај планираните субјекти за надзор земени од регистрите за месечните планови, инспекторите вршат голем број на инспекциски надзори над нерегистрирани правни субјекти и физички лица, и постапуваат по барање на субјекти, а извршените надзори ги евидентираат во месечните/шестмесечните извештаи за работа, како вонредни (ненајавени) инспекциски надзори, согласно ЗИН.

Инспекциските служби мора да имаат во предвид да извршат правилна проценка дека секоја активност која се планира да се преземе како одговор на ризикот е пропорционална на ризикот, односно истата ќе придонесе за негово минимизирање на прифатливо ниво.

Доколку се сменат околностите врз основа на кои е направена проценката на ризикот, инспекциската служба ќе изврши ревизија на проценката на ризикот, која ќе биде земена предвид при подготвувањето на плановите за работа, за наредниот период.

3 ОРГАНИЗАЦИЈА И РАКОВОДЕЊЕ

Организацијата и раководењето на инспекциските служби, е утврдена со ЗИН, материјалните закони, како и Правилниците за внатрешна организација и систематизација на работните места на инспекциските служби. Треба да се нагласи дека кај поголем дел од инспекциските служби материјалните закони се уште не е усогласени со ЗИН, иако тој е во примена уште од ноември 2019 година. Оваа состојба предизвикува потешкотии, не само во организацијата и раководењето со инспекциските служби, туку и во спроведувањето на нивната основна задача, а тоа е инспекцискиот надзор над примената на законите за кои се овластени одделните инспекциски служби.

Според организациската поставеност, во согласност со член 26 од ЗИН, инспекциските служби кои се во системот на координација на ИС, се организирани како органи во состав на министерствата, односно како државни инспекторати за соодветната област и такви постојат 15, како и организациски единици за инспекциски надзор во состав на органите на државната управа, односно како сектори или одделенија за инспекциски надзор и такви постојат 13.

Државните инспекторати ги раководат директори, додека со инспекциските служби организирани како сектори и одделенија, раководат раководни инспектори, кои раководат со соодветните сектори или одделенија. Треба да се нагласи дека во само 5 (пет) инспекциски служби, кои се организирани како организациски единици во органите на државната управа, има раководители, додека во останатите 8 (осум) служби, не се назначени односно не се пополнети соодветните раководни работни места, што создава исклучително неповолна состојба, која многу негативно се одразува на целокупното работење на тие служби.

Во овој извештај даден е преглед и на состојбата со бројот на инспектори во инспекциските служби кои вршеле инспекциски надзори, според податоци со кои располага ИС. Според податоците презентирани во Табела 1, подолу, во 2023 година, инспекциски надзор вршеле вкупно 881 инспектор, во 28 инспекциски служби.

Иако, овој број е релативно голем, сепак дури 70% од инспекторите се вработени во најголемите пет инспекциски служби (Табела 1 – означени со зелена боја), односно во ДПИ, ДТИ, ДИЗ, АХВ и ДИП. На спротивниот крај, најмалите девет инспекциски служби (Табела 1 – означени со розова боја), располагаат само со по 2 инспектори или вкупно заедно само 2,2 % од вкупниот број на инспектори.

Во однос на 2022 година (инспекциски надзори вршеле вкупно 889 инспектори), вкупниот број на инспектори кои вршеле инспекциски надзор во 2023 година е намален за 8 инспектори, односно за 0,9 %. Сепак, ако се погледне детално, податоците покажуваат дека кај 12 инспекциски служби има зголемување на бројот на инспектори, односно вкупно 30. При тоа, најголемо зголемување е забележано кај АХВ и ДИЗ за 6 инспектори и кај ДТИ и ДПИ по 3 инспектори.

На друга страна пак, вкупниот број на пензионирани инспектори е 22, кај осум инспекциски служби е забележано намалување на бројот на инспектори кои вршеле инспекциски надзор, од кои по 6 во ДПИ и ДИЗ, 3 во ДТИ, по 2 во ДСЗИ и ДИП и по 1 инспектор во ДКИ, ДИШЛ и МТВ-КПО, додека кај останатите инспекциски служби бројот на инспекторите кои вршеле надзори е идентичен како и претходната 2022 година.

Годишен извештај за работа на инспекциските служби за 2023 година

Табела 1 Преглед на бројот на инспектори кои вршеле инспекциски надзор во годината, по звање

РБ	Инспекциска служба	Б1 генерален инспектор	Б2 главен инспектор	Б3 пом. главен инспектор	Б4 виш инспектор	В1 советник инспектор	В2 самостоен инспектор	В3 помошник инспектор	В4 помлад инспектор	Вкупно Б	Вкупно В	Вкупно
1	ДПИ	0	1	0	8	86	5	1	53	9	145	154
2	ДТИ	1	1	2	11	70	0	5	20	15	95	110
3	ДИТИ	0	1	0	3	9	0	0	5	4	14	18
4	ДДИ	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1
5	ДИЖС	1	3	0	6	12	0	0	3	10	15	25
6	ДСЗИ	1	2	1	13	21	0	2	5	17	28	45
7	МАЛМЕД	0	1	1	1	2	0	0	1	3	3	6
8	МЗ-Хем.	0	0	0	0	2	0	0	1	0	3	3
9	ДРС	0	0	0	0	2	0	0	1	0	3	3
10	ДЗС	1	0	2	0	14	0	0	0	3	14	17
11	ЦУК	0	0	0	1	2	0	0	0	1	3	4
12	ДИТ	0	0	0	1	17	0	1	4	1	22	23
13	ДИГУ	0	0	0	1	2	1	0	1	1	4	5
14	ДКИ	0	0	0	1	2	0	0	1	1	3	4
15	МТВ-КПО	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1
16	УСЖС	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
17	ДИЗ	0	3	0	4	88	6	3	11	7	108	115
18	ДИШЛ	0	2	0	1	12	0	0	0	3	12	15
19	АХВ	0	1	0	2	125	2	7	41	3	175	178
20	ДИП	0	1	0	5	55	0	0	0	6	55	61
21	МК-К	0	1	0	2	1	0	1	0	3	2	5
22	УЗКН	1	0	0	0	1	0	0	0	1	1	2
23	ДУИ	1	2	0	1	23	3	0	6	4	32	36
24	ДИЛС	0	0	0	1	0	0	0	2	1	2	3
25	ДАРСМ	0	0	0	0	4	0	1	10	0	15	15
26	МТСП-СДЗ	0	1	0	3	15	0	0	2	4	17	21
27	АМС	0	0	0	0	2	0	0	1	0	3	3
28	ИУЈ	0	0	0	0	2	0	0	6	0	8	8
	ВКУПНО	7	20	6	65	570	18	21	174	98	783	881

Неповолната старосна структура и понатаму е критична карактеристика на инспекциските служби (Табела 2), особено кај одделни инспекциски служби. Најголем број од инспекторите, вкупно 34 % се на возраст од 41-50 години, во споредбна со претходната година тој процент бил 31%, 32 % се со возраст од над 50 години и само 13 % од вкупниот број на инспекторите се постари од 60 години. Тоа значи дека состојбата се подобрува во старосната структура кај инспектори постари од 60 години бидејќи тој процент во претходната година бил 17%, но и понатаму, покрај зголемувањето на бројот на инспектори, треба да се посвети исклучително големо внимание на „подмладување“ на инспекциските служби.

При тоа треба да има предвид дека “создавањето“ на инспектори е долготраен процес, бидејќи во најголем број на случаи станува збор за кандидати за инспектори кои треба да поминат 12 месеци на обука, пред да се стекнат со лиценца за инспектор, по што се овластени да спроведуваат инспекциски надзор. Во таа смисла, треба поголема ангажираност на инспекциските служби, но и поголема флексибилност на соодветните министерства при одобрувањето на нови вработувања, во случаите на замена на инспектори кои заминуваат во пензија.

Табела 2 Преглед на бројот на инспектори во инспекциските служби во 2023 година, по вид, возраст и звање

Вид	Ниво - Звање/Возраст	Б1 – генерален инспектор	Б2 – главен инспектор	Б3 – пом. главен инспектор	Б4 – виш инспектор	В1 – советник инспектор	В2 – самостоен инспектор	В3 – помошник инспектор	В4 – помлад инспектор	Вкупно
Државен пазарен инспектор	<30 г.					1			2	3
	31-40 г.				1	15	1		23	40
	41-50 г.				3	29	3		24	59
	51-60 г.				4	26		1	4	35
	>60 г.		1			15	1			17
	Вкупно		0	1	0	8	86	5	1	53
Државен инспектор за труд	<30 г.								4	4
	31-40 г.			1	4	18		3	9	35
	41-50 г.		1		1	21		1	5	29
	51-60 г.	1			4	20		1	2	28
	>60 г.			1	2	11				14
	Вкупно		1	1	2	11	70	0	5	20
Државен инспекторат за техничка инспекција	<30 г.									0
	31-40 г.								2	2
	41-50 г.				2	3			3	8
	51-60 г.									0
	>60 г.		1		1	6				8
	Вкупно		0	1	0	3	9	0	0	5
Државен дезивен инспект орат	<30 г.									0
	31-40 г.					1				1

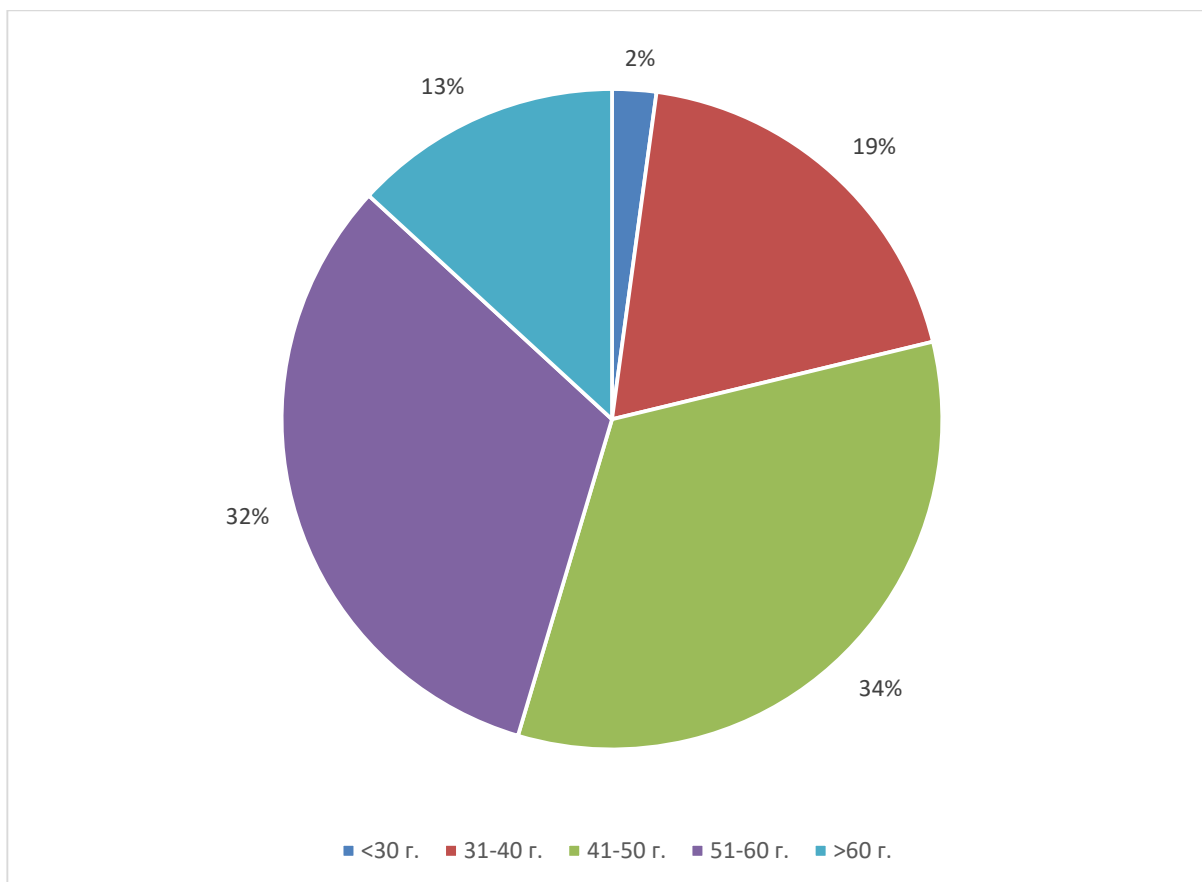
	41-50 г.									0
	51-60 г.									0
	>60 г.									0
	Вкупно	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Државен инспекторат за животна средина	<30 г.								3	3
	31-40 г.									0
	41-50 г.				2	5				7
	51-60 г.	1	2		2	4				9
	>60 г.		1		2	3				6
	Вкупно	1	3	0	6	12	0	0	3	25
Државен санитарен и здравствен инспекторат	<30 г.								1	1
	31-40 г.					6			1	7
	41-50 г.				2	6		1	2	11
	51-60 г.			1	8	5				14
	>60 г.	1	2		3	4		1	1	12
	Вкупно	1	2	1	13	21	0	2	5	45
Агенција за лекови и медицински средства	<30 г.									0
	31-40 г.					1			1	2
	41-50 г.		1	1	1					3
	51-60 г.					1				1
	>60 г.									0
	Вкупно	0	1	1	1	2	0	0	1	6
Министерство за здравство - Сектор за хемикалии	<30 г.									0
	31-40 г.								1	1
	41-50 г.					1				1
	51-60 г.					1				1
	>60 г.									0
	Вкупно	0	0	0	0	2	0	0	1	3
Дирекција за радијациона сигурност	<30 г.									0
	31-40 г.									0
	41-50 г.								1	1
	51-60 г.					2				2
	>60 г.									0
	Вкупно	0	0	0	0	2	0	0	1	3
Дирекција за заштита и спасување	<30 г.									0
	31-40 г.			1		4				5
	41-50 г.					6				6
	51-60 г.	1		1		3				5
	>60 г.					1				1

	Вкупно	1	0	2	0	14	0	0	0	17
Центар за управување со кризи	<30 г.									0
	31-40 г.									0
	41-50 г.					1				1
	51-60 г.					1				1
	>60 г.				1					1
	Вкупно	0	0	0	1	2	0	0	0	3
Државен инспекторат за транспорт	<30 г.								1	1
	31-40 г.				1				2	3
	41-50 г.					3			1	4
	51-60 г.					7		1		8
	>60 г.					7				7
	Вкупно	0	0	0	1	17	0	1	4	23
Државен инспекторат за градежништво и урбанизам	<30 г.								1	1
	31-40 г.						1			1
	41-50 г.				1	1				2
	51-60 г.									0
	>60 г.					1				1
	Вкупно	0	0	0	1	2	1	0	1	5
Државен комунален инспекторат	<30 г.									0
	31-40 г.					1			1	2
	41-50 г.				1					1
	51-60 г.									0
	>60 г.					1				1
	Вкупно	0	0	0	1	2	0	0	1	4
Министерство за транспорт и врски – Капетанија на пристаништата Охрид	<30 г.									0
	31-40 г.									0
	41-50 г.									0
	51-60 г.					1				1
	>60 г.									0
	Вкупно	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Управа за сигурност во железничкиот систем	<30 г.									0
	31-40 г.									0
	41-50 г.	1								1
	51-60 г.									0
	>60 г.									0
	Вкупно	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Државен инспекторат за земјоделство	<30 г.								2	2
	31-40 г.					8		2	3	13

	41-50 г.				3	29	4	1	5	42
	51-60 г.		3		1	47	1			52
	>60 г.					4	1		1	6
	Вкупно	0	3	0	4	88	6	3	11	115
Државен инспекторат за шумарство и ловство	<30 г.									0
	31-40 г.									0
	41-50 г.					1				1
	51-60 г.		1		1	9				11
	>60 г.		1			2				3
	Вкупно	0	2	0	1	12	0	0	0	15
Агенција за храна и ветеринарство	<30 г.								1	1
	31-40 г.					7		1	17	25
	41-50 г.				1	38	1	5	20	65
	51-60 г.		1		1	62	1	1	3	69
	>60 г.					18				18
	Вкупно	0	1	0	2	125	2	7	41	178
Државен просветен инспекторат	<30 г.									0
	31-40 г.					4				4
	41-50 г.				1	18				19
	51-60 г.		1		3	22				26
	>60 г.				1	11				12
	Вкупно	0	1	0	5	55	0	0	0	61
Министерство за култура	<30 г.									0
	31-40 г.							1		1
	41-50 г.				1	1				2
	51-60 г.		1		1					2
	>60 г.									0
	Вкупно	0	1	0	2	1	0	1	0	5
Управа за заштита на културното наследство	<30 г.									0
	31-40 г.									0
	41-50 г.	1								1
	51-60 г.					1				1
	>60 г.									0
	Вкупно	1	0	0	0	1	0	0	0	2
Државен управен инспекторат	<30 г.									0
	31-40 г.		1			7			4	12
	41-50 г.	1	1			7			2	11
	51-60 г.					5	1			6
	>60 г.				1	4	2			7

	Вкупно	1	2	0	1	23	3	0	6	36
Државен инспекторат за локална самоуправа	<30 г.								1	1
	31-40 г.									0
	41-50 г.								1	1
	51-60 г.									0
	>60 г.				1					1
	Вкупно	0	0	0	1	0	0	0	2	3
Државен архив на Република Северна Македонија	<30 г.									0
	31-40 г.					1			5	6
	41-50 г.					1			4	5
	51-60 г.					1		1	1	3
	>60 г.					1				1
	Вкупно	0	0	0	0	4	0	1	10	15
Министерство за труд и социјална политика	<30 г.									0
	31-40 г.				1	3			2	6
	41-50 г.				1	5				6
	51-60 г.		1		1	7				9
	>60 г.									0
	Вкупно	0	1	0	3	15	0	0	2	21
Агенција за млади и спорт	<30 г.									0
	31-40 г.									0
	41-50 г.					2			1	3
	51-60 г.									0
	>60 г.									0
	Вкупно	0	0	0	0	2	0	0	1	3
Инспекторат за употреба на јазиците	<30 г.								2	2
	31-40 г.								2	2
	41-50 г.					2			2	4
	51-60 г.									0
	>60 г.									0
	Вкупно	0	0	0	0	2	0	0	6	8
Вкупно инспектори	<30 г.	0	0	0	0	1	0	0	18	19
	31-40 г.	0	1	2	7	76	2	7	73	168
	41-50 г.	3	3	1	20	180	8	8	71	294
	51-60 г.	3	10	2	26	225	3	5	10	284
	>60 г.	1	6	1	12	89	4	1	2	116
	Вкупно	7	20	6	65	571	17	21	174	881

Графикон 1 Возрасна структура на инспекторите во инспекциските служби

Сепак, поради заложбите на ВРСМ за оптимизација на јавната администрација преку соодветни промени во нејзината структура и квалитет, во наредниот период состојбата во оваа смисла може да се подобрува, но, само преку замена на инспекторите кои заминуваат во пензија или преку внатрешно прераспоредување и преземање на вработени од други институции. Во овој контекст, во повеќе инспекциски служби во текот на 2023 година, се вработени нови кандидати за инспектори (Табела 3), но, нивниот придонес се очекува да даде ефект откако ќе се стекнат со лиценца за инспектор, односно по завршувањето на нивната обука која трае 12 месеци.

Во текот на 2023 година, во сите инспекциски служби реализирани се 30 унапредувања или нови вработувања на инспектори и тоа: 1 виш, 11 советници инспектори, 2 самостојни инспектори и 16 помлади инспектори. Од вкупниот број на вработени инспектори 4 се инспектори со лиценца, додека останатите 26 се кандидати за инспектори.

Истовремено, во текот на 2023 година на 22 инспектори им престанал работниот однос поради заминување во пензија, и тоа: 2 виши инспектори и 20 советници инспектори, (Табела 3).

Табела 3 Преглед на нови вработувања и пензионирања на инспектори во 2023 година, во селектирани инспекциски служби

Вид	Вработувања/ Пензионирања	Б1 – ген. инспектор	Б2 – главен инспектор	Б3 – пом. глав. инспектор	Б4 – виш инспектор	В1 – советник инспектор	В2 – сам. инспектор	В3 – пом. инспектор	В4 – помлад инспектор	Вкупно
ДПИ	Вработување								3	3
	Пензионирање				1	5				6
	Разлика	0	0	0	-1	-5	0	0	3	-3
ДТИ	Вработување					3				3
	Пензионирање					3				3
	Разлика	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ДИТИ	Вработување				1					1
	Пензионирање									0
	Разлика	0	0	0	1	0	0	0	0	1
ДДИ	Вработување								1	1
	Пензионирање									0
	Разлика	0	0	0	0	0	0	0	1	1
ДИЖС	Вработување								2	2
	Пензионирање									0
	Разлика	0	0	0	0	0	0	0	2	2
ДСЗИ	Вработување								2	2
	Пензионирање					2				2
	Разлика	0	0	0	0	-2	0	0	2	0
МАЛМЕД	Вработување									0
	Пензионирање									0
	Разлика	0	0	0	0	0	0	0	0	0
МЗ-Хем.	Вработување									0
	Пензионирање									0
	Разлика	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ДРС	Вработување									0
	Пензионирање									0
	Разлика	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ДЗС	Вработување									0
	Пензионирање									0
	Разлика	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ЦУК	Вработување									0
	Пензионирање									0
	Разлика	0	0	0	0	0	0	0	0	0

ДИТр	Вработување								1	1
	Пензионирање									0
	Разлика	0	0	0	0	0	0	0	1	1
ДИГУ	Вработување						1			1
	Пензионирање									0
	Разлика	0	0	0	0	0	1	0	0	1
ДКИ	Вработување									0
	Пензионирање					1				1
	Разлика	0	0	0	0	-1	0	0	0	-1
МТВ-КПО	Вработување									0
	Пензионирање					1				1
	Разлика	0	0	0	0	-1	0	0	0	-1
УСЖС	Вработување									0
	Пензионирање									0
	Разлика	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ДИЗ	Вработување					1			5	6
	Пензионирање					6				6
	Разлика	0	0	0	0	-5	0	0	5	0
ДИШЛ	Вработување									0
	Пензионирање					1				1
	Разлика	0	0	0	0	-1	0	0	0	-1
АХВ	Вработување					6				6
	Пензионирање									0
	Разлика	0	0	0	0	6	0	0	0	6
ДИП	Вработување									0
	Пензионирање				1	1				2
	Разлика	0	0	0	-1	-1	0	0	0	-2
МК	Вработување									0
	Пензионирање									0
	Разлика	0	0	0	0	0	0	0	0	0
УЗКН	Вработување									0
	Пензионирање									0
	Разлика	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ДУИ	Вработување									0
	Пензионирање									0
	Разлика	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ДИЛС	Вработување									0
	Пензионирање									0
	Разлика	0	0	0	0	0	0	0	0	0

ДАРСМ	Вработување						1		2	3
	Пензионирање									0
	Разлика	0	0	0	0	0	1	0	2	3
МТСП-ДЗ	Вработување					1				1
	Пензионирање									0
	Разлика	0	0	0	0	1	0	0	0	1
АМС	Вработување									0
	Пензионирање									0
	Разлика	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ИУЈ	Вработување									0
	Пензионирање									0
	Разлика	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ВКУПНО	Вработување	0	0	0	1	11	2	0	16	30
	Пензионирање	0	0	0	2	20	0	0	0	22
	Разлика	0	0	0	-1	-9	2	0	16	8

4 ИНСПЕКЦИСКИ НАДЗОР

Инспекцискиот надзор може да биде редовен, вонреден и контролен. Согласно ЗИН, редовниот надзор е планиран со годишниот и месечниот план за инспекциски надзор, а врз основа на проценката на ризик. Вонредниот инспекциски надзор во месечниот план се презентира како број на очекувани вонредни надзори. За спроведување на вонреден инспекциски надзор потребен е налог од директорот, односно раководителот на инспекциската служба, кој пак се издава по службена должност или по поднесени иницијативи од физичко или правно лице, како и по налог од ИС. Контролниот инспекциски надзор се врши само по службена должност и како последица на веќе спроведен редовен или вонреден инспекциски надзор, при кој е изречена инспекциска мерка.

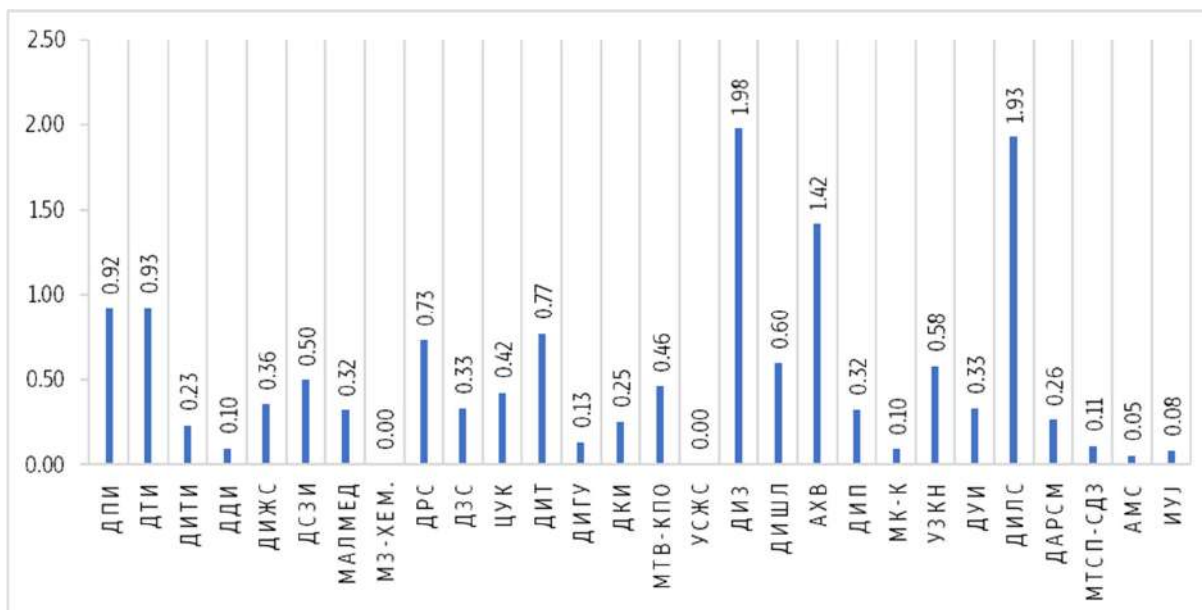
Во Табела 4 се прикажани вкупниот број на откриени неправилности и инспекциски надзори, по вид, кои се извршени во 2023 година од одделните инспекциски служби. Според податоците од инспекциските служби кои имаат доставено полугодишни извештаи за својата работа, вкупно се реализирани 190.232 инспекциски надзори, од кои редовни 55.893, вонредни 112.547 и 21,792 контролни надзори, додека при вршење на инспекциските надзори, се утврдени 24,614 неправилности.

Споредено со 2022 година вкупниот број на реализирани инспекциски надзори е поголем за 8,017 надзори или за 4,2%, од обработените податоците се забележува дека бројот на инспекциски надзори при кои се утврдени неправилности, е зголемен за 12 % во однос на претходната година, и изнесува 24.545.

По области на надлежност на ИС, најголем број на надзори се спроведени во Област 4 – земјоделство, шумарство, ветеринарство и безбедност на храна, вкупно 110.059, што претставува зголемување на релативното учество на оваа област за 8 % во однос на претходната 2022 година. Најмалку инспекциски надзори се спроведени во Област 3 – градежништво, урбанизам, комунални работи и транспорт, само 4.450 надзори, во однос на претходната година имаат зголемување на бројот на надзорите за 7,4% но и оваа година се област со најмал број на надзори.

По инспекциски служби, најголем број на инспекциски надзори имаат спроведено, се разбира најголемите инспекциски служби (Табела 4 – означени со зелена боја). Но за да може да се согледа ефикасноста и продуктивноста на одделните инспекциски служби, вистински показател е просечниот број на извршени инспекциски надзори по инспектор дневно. Во таа смисла, на ниво на инспекциски систем просекот изнесува 0,96 инспекциски надзори по инспектор дневно, што е зголемен за 5,5% во однос на претходната 2022 година. Уште позначајно е што во 2023 година продолжува негативниот тренд, со оглед дека во 2019 година овој просек изнесувал 1,39. Сепак, треба да се нагласи дека доколку се изземат четирите најголеми инспекциски служби (ДПИ, ДТИ, ДИЗ и АХВ), чиј просек е 1,30 (зголемен во однос на претходната година за 7,4%), тогаш во останатите инспекциски служби ефикасноста е значително пониска и изнесува само 0,20 инспекциски надзори по инспектор по ден (5% намалување во однос на 2022 година), (Графикон 2).

Графикон 2 Просечен број на извршени надзори по инспектор, дневно

Структурата на видовите на инспекциски е важен показател за усогласеноста со барањата за спроведувањето на законодавството од страна на субјектите на надзор. Имено, целта е во структурата да доминираат редовни односно однапред планирани инспекциски надзори, додека бројот на вонредни надзори да биде што помал, имајќи во вид дека тие вообичаено се спроведуваат врз основа на поплака, жалба или слично. Во тој контекст, исто така и бројот на контролните надзори е важен показател за успешноста во спроведувањето на законодавството, бидејќи тие надзори се организираат само тогаш кога во претходна постапка, при редовен или вонреден надзор, е утврдена неправилност.

Во однос на структурата на видовите на инспекциски надзор по области на надлежност и вкупно (Графикон 3), евидентно е дека и во 2023 година во вкупниот број на инспекциски надзори доминираат вонредните инспекциски надзори, додека најмало учество имаат контролните надзори (Табела 4). Од Графиконот 3, може да се види дека и во 2023 година, исклучително неповолна структура на видовите на надзори има во областите 1 и 4. Тоа што загрижува е трендот на неповолната структура, што укажува на се понесоодветно планирање на работата на инспекциските служби. Имено, во 2019 година вонредните надзори учествувале со 1/3 во вкупниот број на надзори, во 2020 година, нивното учество изнесува 54,9%, во 2021 година тие учествуваат со 58,6%, во 2022 година со 55%, а во 2023 година со 59%.

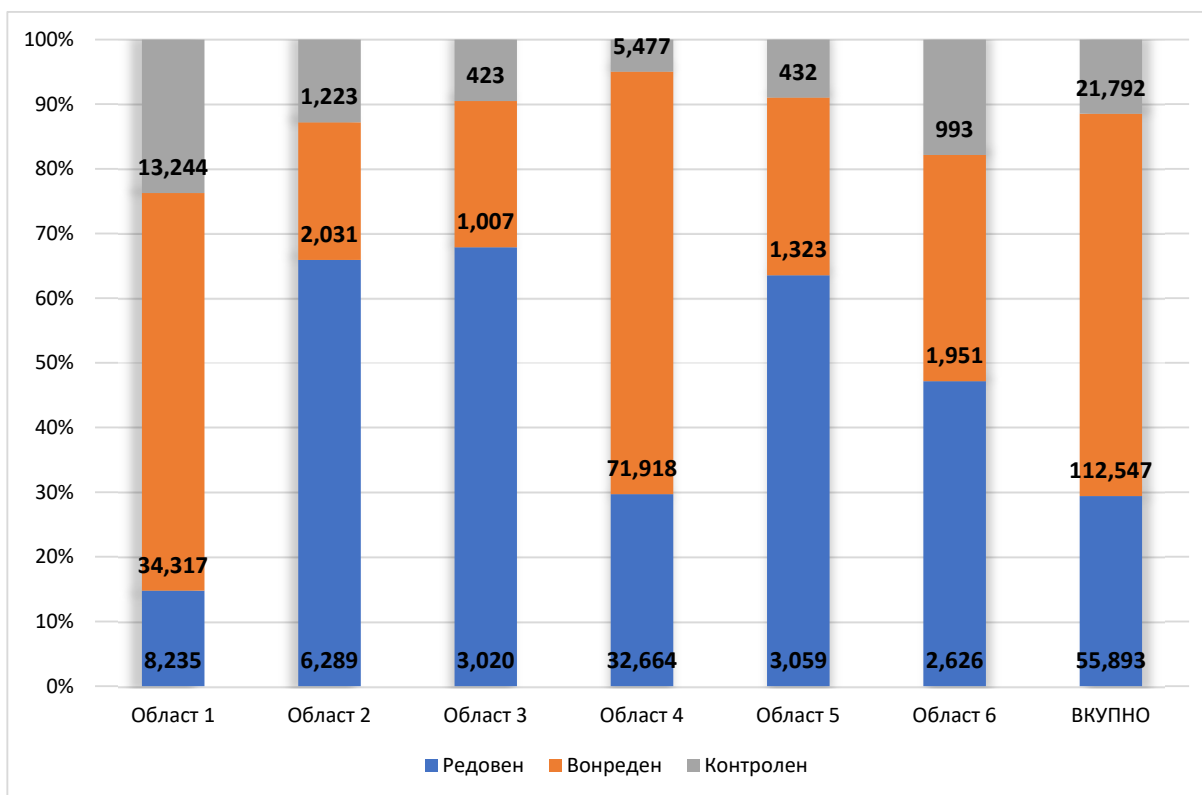
Иако ваквата состојба треба да укажува дека во одредени области на делување, значително е поголема „недисциплината“ кај субјектите на надзор, поради што се појавуваат бројни причини за поднесување на претставки или иницијативи за вршење на вонредни инспекциски надзор.

Од друга страна, тоа може да е резултат и на различните разбирања на видовите надзор кои се присутни кај различните инспекциски служби. Последното е прашање кое бара поинаков пристап со цел елиминирање на различностите во разбирањето.

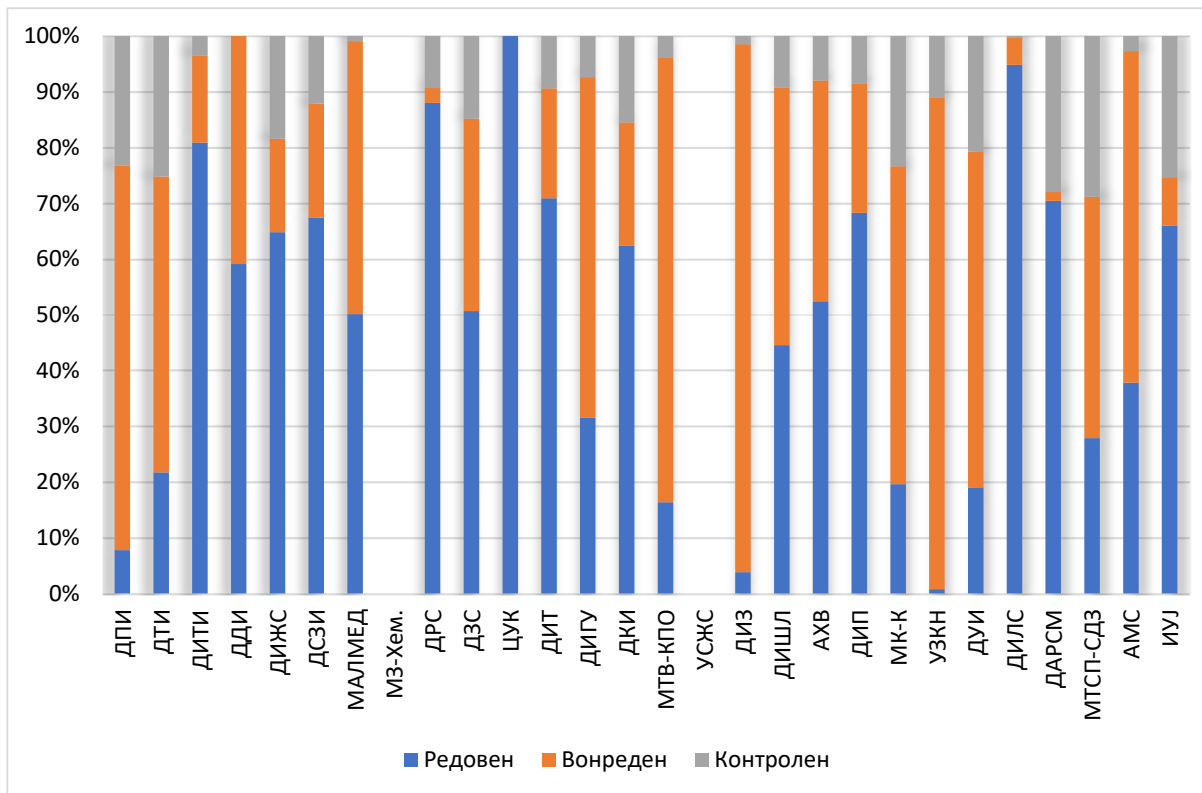
Табела 4 Вкупен број на откриени неправилности и спроведени инспекциски надзори според вид за 2023 година

Ред. Бр.	Област/ Инсп. служба	Редовен	Вонреден	Контролен	Вкупно надзори	Вкупно неправилности	Неправилност/ Надзор	Неправилност/ Контр надзор
I.	Област 1	8,235	34,317	13,244	55,796	13,653	 0.32	103
1	ДПИ	2,488	21,982	7,428	31,898	8,051	 0.33	108
2	ДТИ	4,985	12,182	5,783	22,950	5,550	 0.32	0.96
3	ДИТИ	749	144	33	926	42	 0.05	1.27
4	ДДИ	13	9	0	22	10	 0.45	#DIV/0!
II.	Област 2	6,289	2,031	1,223	9,543	1,218	 0.15	100
5	ДИЖС	1,314	340	373	2,027	464	 0.28	1.24
6	ДСЗИ	3,396	1,029	612	5,037	511	 0.12	0.83
7	МАЈМЕД	216	211	4	431	8	 0.02	2.00
8	МЗ-Хем.						#DIV/0!	#DIV/0!
9	ДРС	434	13	46	493	54	 0.12	1.17
10	ДЭС	643	438	188	1,269	179	 0.17	0.95
11	ЦУК	286	0	0	286	2	 0.01	#DIV/0!
III.	Област 3	3,020	1,007	423	4,450	1,865	 0.46	4.41
12	ДИТ	2,815	783	373	3,971	1,772	 0.49	4.75
13	ДИГУ	47	91	11	149	2	 0.01	0.18
14	ДКИ	141	50	35	226	49	 0.26	1.40
15	МТВ-ЖПО	17	83	4	104	42	 0.42	10.50
16	УСЖС						#DIV/0!	#DIV/0!
IV.	Област 4	32,664	71,918	5,477	110,059	5,728	 0.05	10.5
17	ДИЗ	1,962	48,493	744	51,199	934	 0.02	1.26
18	ДИШЛ	895	928	186	2,009	247	 0.14	1.33
19	АХВ	29,807	22,497	4,547	56,851	4,547	 0.09	10.0
V.	Област 5	3,059	1,323	432	4,814	585	 0.13	1.35
20	ДИП	3,036	1,032	378	4,446	497	 0.12	1.31
21	МКЖ	21	61	25	107	34	 0.41	1.36
22	УЗКН	2	230	29	261	54	 0.23	1.86
VI.	Област 6	2,626	1,951	993	5,570	1,565	 0.34	1.58
23	ДУИ	509	1,613	553	2,675	617	 0.29	1.12
24	ДИЛС	1,235	64	3	1,302	18	 0.01	6.00
25	ДАРСМ	624	14	248	886	247	 0.39	10.0
26	МТСП-СДЗ	145	225	150	520	591	 1.60	3.94
27	АМС	14	22	1	37	1	 0.03	10.0
28	ИУЈ	99	13	38	150	91	 0.81	2.39
	ВКУПНО	55,893	112,547	21,792	190,232	24,614	 0.15	1.13

Графикон 3 Структура на видовите на инспекциски надзор по области и вкупно

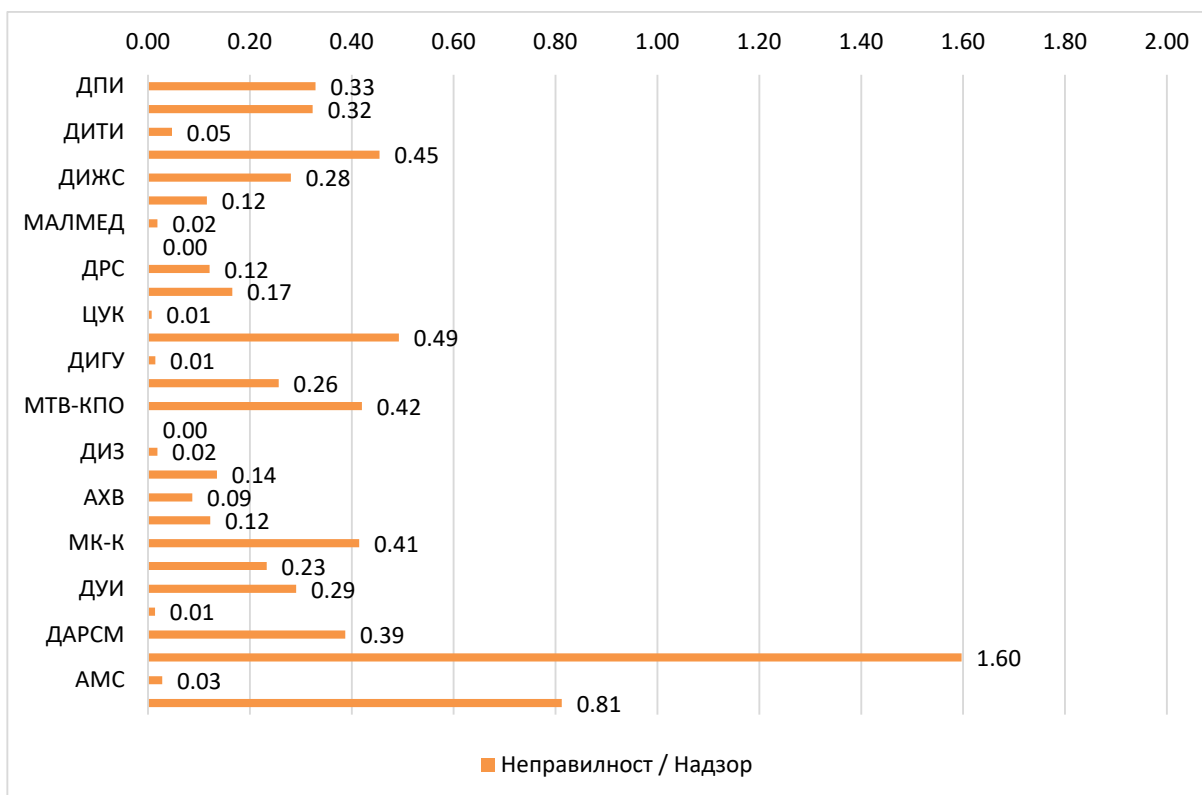

Графикон 4 Структура на видови на инспекциски надзор по инспекциски служби

Во однос на утврдените неправилности, два показатели се важни: 1) односот на бројот на инспекциски надзори при кои се утврдени неправилности, со вкупниот број на редовни и вонредни надзори (Графикон 5), и 2) односот на бројот на инспекциски надзори при кои се утврдени неправилности, со бројот на контролни надзори. Во првиот случај колку е поблиску тој однос до 0 толку повеќе се почитуваат законските барања и обратно колку тој број се доближува кон 1, толку е поголемо непочитувањето на законските барања во одредената област (во случај кога тој број е поголем од 1, тогаш тоа е јасен индикатор дека инспекциската служба има несоодветно разбирање на видовите на надзор).

Графикон 5 Сооднос на утврдени неправилности и вкупен број на редовни и вонредни инспекциски надзори

Во вториот случај, колку е тој однос помалку од 1 толку повеќе значи дека инспекциските служби не секогаш вршат контролни надзори за да проверат дали утврдената неправилност за која е изречена мерка, е отстранета. Спротивно, доколку е тој однос поголем од 1, тоа значи дека инспекциските служби неправилно ги применуваат различните видови надзори во своето работење.

5 ОБУКА НА ИНСПЕКТОРИТЕ И АДМИНИСТРАТИВНИТЕ СЛУЖБЕНИЦИ

Вложувањето во човечките ресурси е најважната инвестиција за одржлив развој на компетентна администрација. Тоа претпоставува развој на соодветни знаења и вештини кај инспекторите, следење на современите текови во методите на работењето и примена на новините од информатичко - комуникациските технологии.

Системот за развој и управување со инспекторите во инспекциските служби на централно ниво, ја препознава важноста на обуката во развојот на професионални и компетентни инспектори, кои претставуваат една од основните алки во успешното спроведување на законските и подзаконските акти во државата.

Целта на обуките за стручно усовршување на инспекторите е стекнување знаења за новитетите во надлежните области за вршење на инспекциски надзор за квалитетно извршување на службените овластувања за соодветните работни места, унапредување на вештините за професионално однесување при извршување на инспекцискиот надзор, како и изградба на личниот интегритет на инспекторите и подобрување на вештините поврзани со инспекцискиот надзор во надлежните област.

Преку Електронскиот систем за управување со стручното усовршување и обука на инспекторите (ЛМС платформа), ИС и во 2023 година, им овозможува на инспекторите од сите инспекциски служби, реализација на предвидените теми за генеричка обука. Исто така, преку оваа платформа, е овозможено и спроведувањето на тримесечната интерактивна обука за стекнување со лиценца за инспектор, за сите кандидати вработени не само во инспекциските служби на централно ниво, туку и на локално ниво. Врз основа на податоците од ЛМС системот, во 2023 година се издадени вкупно 2.998 сертификати за реализирани генерички обуки (табела број 5)

Табела 5 – Преглед на издадени сертификати за реализирани генерички обуки по области/теми

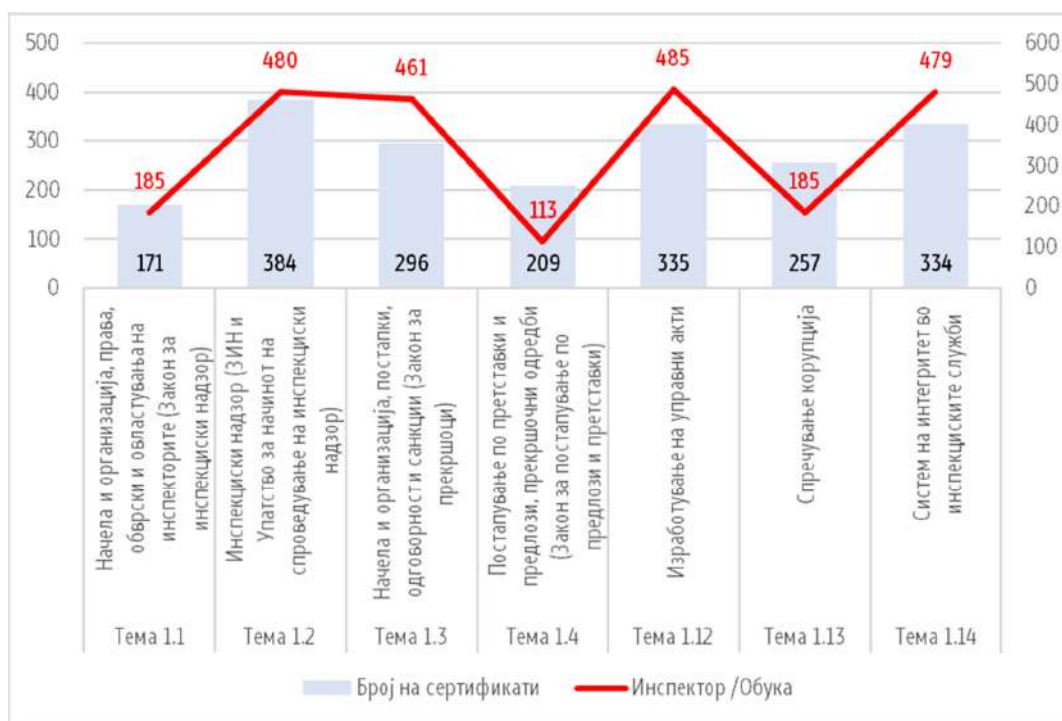
Бр.	Област / Тема	Издадени сертификати
Тема 1.1	Начела и организација, права, обврски и овластувања на инспекторите (Закон за инспекциски надзор)	171
Тема 1.2	Инспекциски надзор (Закон за инспекциски надзор и Упатство за начинот на спроведување на инспекциски надзор)	384
Тема 1.3	Начела и организација, постапки, одговорност и санкции (Закон за прекршоци)	296
Тема 1.4	Постапување по претставки и предлози, прекршочни одредби (Закон за постапување по предлози и претставки)	209
Тема 1.5	Канцелариско работење, архивско работење (Уредба за канцелариско и архивско работење)	103
Тема 1.6	Компјутерска обработка на текст	106
Тема 1.7	Компјутерска обработка и табеларни пресметки	97
Тема 1.8	Етика	162
Тема 1.9	Управување со време	206
Тема 1.10	Комуникација	197
Тема 1.11	Управување со стрес	141
Тема 1.12	Изработување на управни акти	335
Тема 1.13	Спречување корупција	257

Тема 1.14	Систем на интегритет во инспекциските служби	334
	Вкупно	2998

Како што се гледа на Графиконот 6, најголем интерес кај инспекторите во 2023 година, постои за генеричките обуки од областа на општото законодавство, кои ги завршиле 1395 од инспекторите. Во овој контекст, најголем број на инспектори вкупно 384, ја завршиле обуката на тема Инспекциски надзор (ЗИН и Упатство за начинот на спроведување на инспекциски надзор), потоа 335 инспектори ја завршиле обуката за Изработување на управни акти и трета најпосетена обука е Систем на интегритет во инспекциските служби.

Темите за зајакнување на личните вештини, се предмет на интерес на 309 инспектор или 13%, што пак укажува на тоа дека инспекторите имаат сеуште поголема потреба да ги прошират своите знаења за општото законодавство, особено имајќи предвид дека клучните закони се во примена само 2-5 години.

Графикон 6 Преглед на спроведени генерички обуки

Покрај генеричките обуки, кои ги организира ИС, инспекциските служби се должни да организираат и специјализирани обуки на теми поврзани со нивниот делокруг на работа. Меѓутоа, како што е прикажано во Табела 6, само 11 инспекциски служби, успеале во текот на 2023 година, да ги спроведат планираните специјализирани обуки, главно со поддршка од донаторската заедница, во рамките на проектите кои ги спроведуваат или во рамките на меѓународната соработка.

Табела 6 Преглед на специјализирани обуки по инспекциски служби

Ред. Бр.	Инспекц. служба	Назив на обуката	Организатор на обуката	Датум и место на одржување
1	ДПИ	Зајакнување на внатрешниот пазар	ЕУ	Јануари – јуни 2023 година

Ред. Бр.	Инспекц. служба	Назив на обуката	Организатор на обуката	Датум и место на одржување
2	ДПИ	Закон за општа безбедност на производи	ЕУ	Јануари – јуни 2023 година
3	ДПИ	Идентификација на фалсификувани производи	ЕУ	Јануари – јуни 2023 година
4	ДПИ	Закон за заштита на потрошувачите	ЕУ	Јануари – јуни 2023 година
5	ДТИ	Трговија со луѓе со цел трудова експлоатација	Проект за организација на Совет на Европа	Јули-Декември 2023
6	ДТИ	Скриени плати (плати во плик)	Проект ESAP 2	Јули-Декември 2023
7	ДТИ	Европски работнички совети или воведување постапка која опфаќа претпријатија и групи на претпријатија на ниво на Заедниците за информирање и консултирање со работниците	ДТИ	Јули-Декември 2023
8	ДИТИ	ЕУ проект за надзор над пазарот - Слободно движење на стоки	ЕУ	Јануари – јуни 2023 година
9	ДСЗИ	Закон за евиденции од областа на здравството	ДСЗИ	Јануари – јуни 2023 година
10	МАЛМЕД	Квалитет на лекови, добра производна и добра дистрибутивна пракса на лековите	Европска агенција за лекови (ЕМА) во Холандија	Јануари – јуни 2023 година
11	МАЛМЕД	Петтата индустриска револуција	Центар за индустриска фармација во Србија	Јануари – јуни 2023 година
12	ДРС	Длабинско складирање на радиоактивни извори	Меѓународна Агенција за Атомска Енергија (МААЕ), Египет	Јануари – јуни 2023 година
13	ДРС	Регионална обука за Нуклеарна безбедност и откривање-архитектура, дизајн, стратегија и планирање	Меѓународна Агенција за Атомска Енергија (МААЕ), Загреб	Јануари – јуни 2023 година
14	ДРС	Регионална обука за развој и употреба на геополимери како матрица за радиоактивен отпад	Меѓународна Агенција за Атомска Енергија (МААЕ), Чешка	Јануари – јуни 2023 година
15	ДРС	Искористени затворени извори	Меѓународна Агенција за Атомска Енергија (МААЕ), Европската комисија и Амбасадата на САД	Јули-Декември 2023
16	ДИЗ	Контрола и следливост согласно Законот за рибарство и аквакултура	ТАИЕХ	Јануари – јуни 2023 година
17	ДИЗ	Развој на национална шума за сертификат за улов на риби	ТАИЕХ	Јануари – јуни 2023 година
18	ДИЗ	Органска трансформација – предизвици и потенцијали	Вина од Македонија	Јануари – јуни 2023 година

Ред. Бр.	Инспекц. служба	Назив на обуката	Организатор на обуката	Датум и место на одржување
19	ДИЗ	General training for plant health control staff on the new EU plant health regime	BTSF	Јануари – јуни 2023 година
20	ДИЗ	Food Safety risk Analysis	BTSF	Јануари – јуни 2023 година
21	ДИЗ	Нова вонредна ситуација за земјоделското производство	ЕУ ИПА Твининг проект	Јануари – јуни 2023 година
22	ДИЗ	Закон за фитофармација	ДИЗ	Јули-Декември 2023
23	ДИЗ	Plant health controls – course – Eu quarantine regime for imports	BTSF, DG SANTE	Јули-Декември 2023
24	АХВ	Агенци за подобрување на храната	Better Training for Safer Food” на DG SANTE	Јануари – јуни 2023 година
25	АХВ	Подготвеност при појава на болести кај животните и планови за итни мерки	Better Training for Safer Food” на DG SANTE	Јануари – јуни 2023 година
26	АХВ	Хигиена и контрола на месо и производи од месо	Better Training for Safer Food” на DG SANTE	Јануари – јуни 2023 година
27	АХВ	Техники за истражување на измама со храна	Better Training for Safer Food” на DG SANTE	Јануари – јуни 2023 година
28	АХВ	Хигиена на храна и флексибилност	Better Training for Safer Food” на DG SANTE	Јануари – јуни 2023 година
29	ДИП	Примена на упатство за зеднички часови	ОБСЕ	Јануари – јуни 2023 година
30	ДИП	Промоција на културата за обезбедување на квалитет и европска рамка за обезбедување на стручно образование и обука EQAVET	Проект ИПА – Програма на европска унија спроведено од Webglobal и партнерите во конзорциум	Јули-Декември 2023
31	ДАРСМ	Стручно усовршување на инспекторите за архивски материјал – Закон за архивски материјал	ДАРСМ	Јули-Декември 2023
32	МТСП	Ставање под старателство на лица со одземена деловна способност, старател во посебен случај и ставање под старателство на малолетни лица (Закон за семејството)	МТСП	Јануари – јуни 2023 година
33	МТСП	Мерки на заштита од семејно насилство и мултисекторска соработка (Закон за спречување и заштита од насилство врз жените и семејното насилство)	МТСП	Јануари – јуни 2023 година

Ред. Бр.	Инспекц. служба	Назив на обуката	Организатор на обуката	Датум и место на одржување
34	МТСП	Вон- семејна заштита: живеење со поддршка, згрижување во друго семејство, сместување во установа, персонална асистенција (Закон за социјалната заштита)	МТСП	Јануари – јуни 2023 година
35	МТСП	Право на детски додаток, посебен додаток, еднократна парична помош, родителски додаток и додаток за образование (Закон за заштита на децата)	МТСП	Јануари – јуни 2023 година
36	МТСП	Услуги од областа на детската заштита, детска градинка, центар за ран детски развој, агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст и физички лица кои вршат згрижување од предучилишна возраст (Закон за заштита на децата)	МТСП	Јули-декември 2023 година

6 БУЏЕТ И ФИНАНСИРАЊЕ

За остварување на законските обврски и цели на инспекциските служби потребни се буџетски средства. За жал, буџетските средства со кои располагаат инспекциските служби не успеваат да ја покријат реализацијата на предвидените активности согласно Годишниот план за работа.

Табела 7 Буџети на инспекциски служби

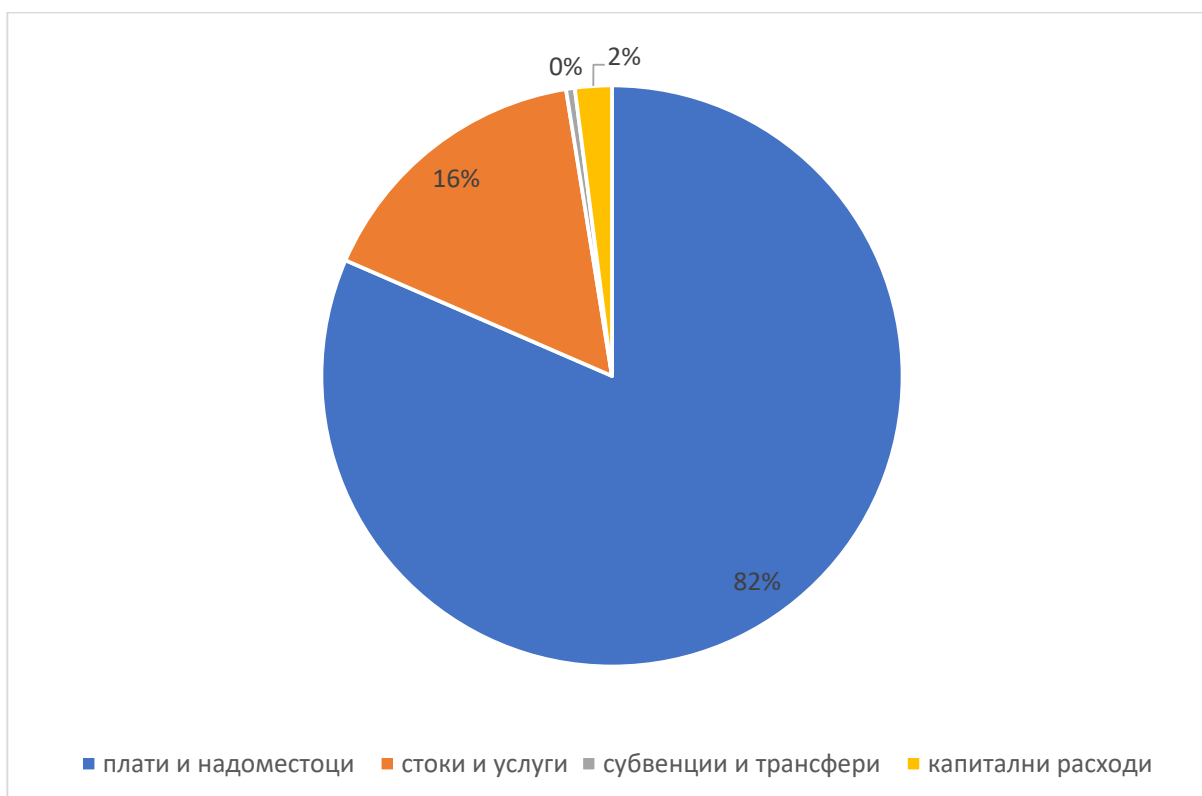
РБ	Инспекциска служба	плати и надоместоци	стоки и услуги	субвенции и трансфери	капитални расходи	ВКУПНО
1	ДПИ	238,937,249	27,329,891	947,877	3,284,422	270,499,439
2	ДТИ	126,082,969	12,113,674	464,198	488,974	139,149,815
3	ДИТИ	18,875,004	3,557,119	33,934	219,000	22,685,057
4	ДДИ					8,117,474
5	ДИЖС	20,668,349	9,470,810	233,943	536,202	30,909,304
6	ДСЗИ	47,213,282	1,822,493	266,452	11,359,312	60,661,537
7	МАЛМЕД	3,125,536	0	0	0	3,125,536
8	МЗ-Хем.					0
9	ДРС	1,867,520	404,000	0	0	2,271,520
10	ДЗС	0	120,000	0	0	120,000
11	ЦУК	0	101,000	0	0	101,000
12	ДИТ	24,291,294	8,578,720	460,252	534,682	33,864,948
13	ДИГУ	19,774,031	6,665,181	0	101,926	26,541,138
14	ДКИ	6,755,692	1,773,386	134,880	0	8,663,958
15	МТВ-КПО					0
16	УСЖС					0
17	ДИЗ	107,383,000	38,516,000	768,000	3,188,000	149,855,000
18	ДИШЛ	19,015,969	3,401,325	275,746	449,804	23,142,571
19	АХВ	108,811,000	41,445,815	1,165,281	176,000	151,598,096
20	ДИП	65,967,627	7,305,466	381,723	66,440	73,721,256
21	МК-К	4,592,856	0	0	0	4,592,856
22	УЗКН	2,074,217	0	0	29,298	2,103,515
23	ДУИ	31,881,735	4,269,002	61,358	75,508	36,287,603
24	ДИЛС	4,989,829	2,954,192	80,000	263,054	8,287,075
25	ДАРСМ	560,000	400,000	0	60,000	1,020,000
26	МТСП-СДЗ	19,491,023	0	0	0	19,491,023
27	АМС	2,594,836	0	0	0	2,594,836
28	ИУЈ	11,238,387	2,599,811	0	1,319,006	15,157,204
	ВКУПНО	883,065,869	172,827,885	5,273,644	22,151,628	1,083,319,026

* Забелешка: Трите инспекциски служби, кај кои е прикажан вкупен буџет 0, не доставиле податоци за буџетот со кој располагаат.

Според информациите и податоците кои ги доставиле 25 инспекциска служба (Табела 7), вкупните буџетски средства со кои располагале во 2023 година, изнесуваат повеќе од 1 милијарда денари: При тоа, треба да се има во предвид дека инспекциските служби кои се организирани како организациски единици во рамките на органите на државната управа, немаат јасно разграничен буџет како посебна буџетска програма, што го оневозможува деталното разгледување на нивното финансиско работење.

Најголем дел од буџетот, дури 82%, е распределен во ставката плати и надоместоци, односно за покривање на основните плати и придонесите за социјално осигурување на вработените во инспекциските служби (Графикон 7). Многу помалку, само 16% од буџетот е распределен во ставката стоки услуги, кој е наменет за трошоците за патни и дневни расходи, комунални услуги, комуникација и транспорт, материјали и ситен инвентар, поправки и тековно одржување, договорни услуги и други тековни расходи. Во ставката капитални расходи се распределени само 2% од буџетите на инспекциските служби, средства кои се наменети за купување на опрема и мебел, компјутерски хардвер и софтвер и купување на возила.

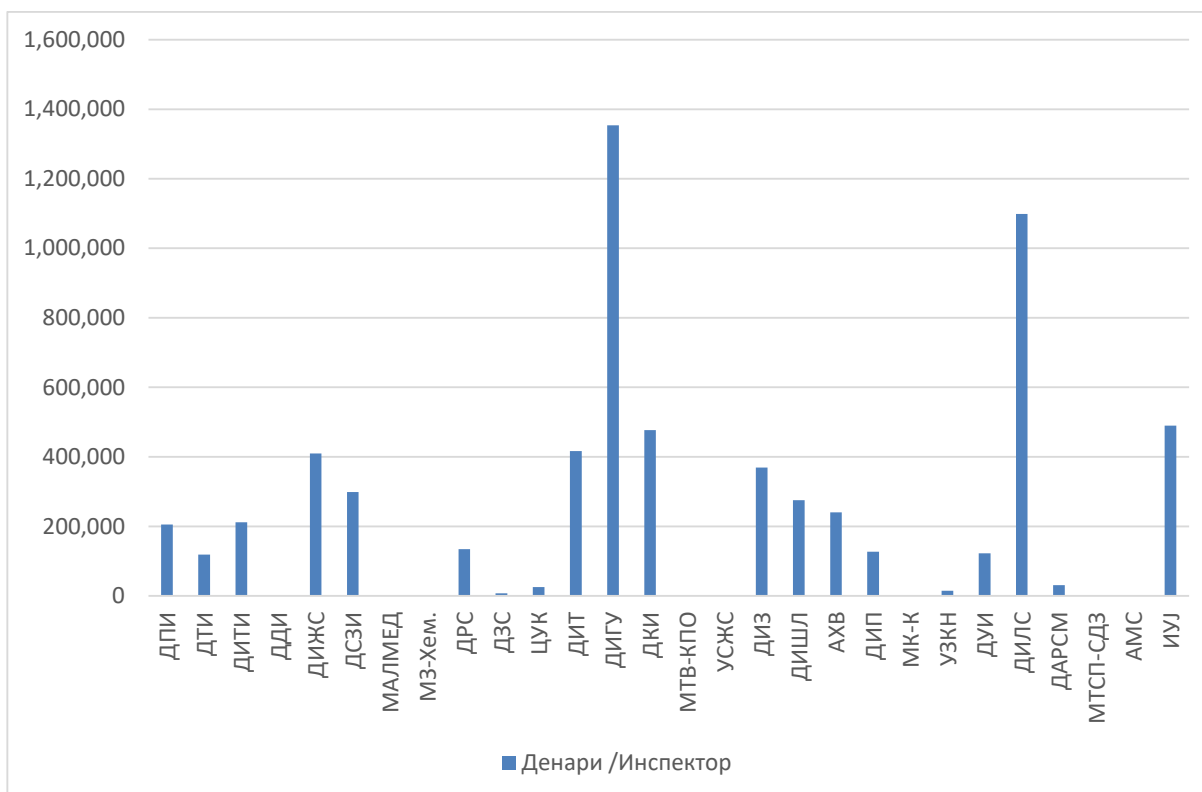
Графикон 7 Структура на буџетот на инспекциските служби во 2023 година

Ако се направи анализа на буџетските средства по инспектор, не сметајќи ги средствата за плати и надоместоци, тогаш се добива пореална претстава колку средства се алоцирани за работа на секој инспектор во инспекциските служби. Овој индикатор во просек изнесува 227.302 денари, но, за жал

ако се погледне Графиконот 8, се гледа дека состојбата е многу различна во одделните инспекциски служби, и се движи од 7.059 денари по инспектор, во ДЗС, до максимални 1,353,421 денар по инспектор во ДИГУ.

Графикон 8 Буџетски средства по инспектор (не сметајќи ги средствата за плати и надоместоци)

7 МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА

Меѓународната соработка е важен аспект од работата на повеќето инспекциски служби. Таа се одвива низ спроведување на меѓународно финансирани проекти, учество во регионални проекти, учество во работата на различни регионални и меѓународни организации во соодветните области, учество на работилници, семинари и други меѓународни конференции и настани, соработка со инспекторати од други држави и секако учество во процесите за приближување кон ЕУ.

Имено, со своето работење инспекциските служби, во рамките на својата надлежност, вршат сложени, стручно оперативни и аналитички задачи и активности за поддршка на целокупниот процес на ЕУ интеграцијата.

Исто така, меѓународната соработка е значајна алатка, која на инспекциските служби им овозможува размена на искуства, усогласување со меѓународни и европски стандарди, што придонесува кон подобрување на нивната работа.

Во продолжение се презентирани некои поважни меѓународни активности на одделни инспекциски служби.

ДИЖС – земале учество на работните состаноци на Подкомитетот Брисел-Скопје кој се однесува за животна средина, енергетика, транспорт во делот за спроведување на законодавството. Присуствувале на работни состаноци во Европската Мрежа на Обвинители за животна средина заедно со Здружението на јавни обвинители на Република Северна Македонија, како и соработката со Интерпол и Европол-Мрежата за сузбивање на Криминалот во животната средина со крајна цел континуирано административно зајакнување на институциите во нашата држава, оперативни активности согласно европската мулти-функционалната платформа за ризици од криминалот (делот за животна средина) ЕМРАСТ на Европол и реализација на две оперативни активности во делот на отпад и природа и учество на настани од проекти организирани од IMPEL Мрежата на Инспектори за животна средина од ЕУ.

ДРС- одржува и развива соработка со Меѓународната агенција за атомска енергија, Европска комисија, Амбасада на САД во РСМ и регулаторните тела од соседните земји. Одделението за инспекциски надзор има одржано состанок за размена на информации за имплементација на Code of Conduct за безбедност и сигурност на радиоактивните извори како и имплементација на Водичот за увоз и извоз на радиоактивни извори и за постапување со искористени радиоактивни извори во Виена, Австрија.

ДИЗ- продолжена е соработката помеѓу Федералната служба за ветеринарен и фитосанитарен надзор (Россельхознадзор) на Руската Федерација и Државниот инспекторат за земјоделство, согласно Меморандумот за соработка меѓу Федералната служба за ветеринарен и фитосанитарен надзор на Руската Федерација. Била организирана трета фаза од пилот проектот за заедничка царинска и фитосанитарна контрола за имплементација за Меѓународниот стандард за Фитосанитарни мерки – Регулација на дрвениот материјал во меѓународната трговија помеѓу земјите на CEFTA. Започната била интензивна соработка помеѓу надлежните служби од областа на фитосанитарна политика од Република Северна Македонија, со Република Србија и Република Албанија.

АХВ – активно е уклучена во работата на работните тела и мрежите на EFSA за проценка на ризик и доставување податоци, за што на ниво на EFSA се формирани работни групи од различни тематски области: зоозози (популација на животни, статус на болести, преваленца кај живи животни, храна и храна за животни и алиментарни интоксикации), хемиски контаминанти (резидуи од пестициди, контаминанти и ветеринарно медицински препарати), антимикробна отпорност, мониторинг и контрола на БСЕ/ТСЕ итн. Во текот на годината АХВ со свои претставници има учествувало на следните

состаноци: состаноци на Советодавниот форум на EFSA; состаноци на мрежата на национални Фокални точки на EFSA; состаноци на мрежата за комуникација на EFSA и.т.н.

ДИП – има континуирана соработка со УСАИД, УНИЦЕФ, ОБСЕ и други институции на меѓународно ниво, со цел осовременување и подобрување на работата на инспекторатот.

ДПИ – ја продолжиле интензивната соработка помеѓу земјите членки на ЦЕФТА, каде бил реализиран проектот ГИЗ, ЕУ4 “Fostering the common regional market through quality infrastructure and e-commerce”, каде што преставници од Државниот пазарен инспекторат членки на ЦЕФТА, учествуваа на работилници во Скопје, Црна Гора и Албанија. Одржани се средби со EU4Business на тема: Поттикнување на заедничкиот регионален пазар преку квалитетна инфраструктура и е-трговија во Драч, Албанија.

ДИТИ – има учество на проектот на ЕУ во делот на регулатива за хармонизација со законодавството на ЕУ – Надзор на пазарот

МАЛМЕД – има одржувано онлајн состаноци со Европската агенција за лекови (EMA), Светската здравствена организација (СЗО) и Европскиот директорат за квалитет на лекови (EDQM) од областа на фалсификувани лекови и добрата производна пракса.

ДИТ – има соработка со Меѓународната организација на трудот со два приоритета: Подобро управување со пазар на труд преку зајакнат социјален дијалог и повеќе и подобри работни места за инклузивен раст и подобрени изгледи за вработување на млади лица.

ДИТ – има организирано меѓународна соработка преку Transport community за спроведување на заеднички инспекциски надзор на граничен премин Морица со Албанија и Косово при што е потпишан и меморандум на соработка.

ДСЗИ – има учествувано на билатерален скрининг во Брисел со своја презентација за безбедноста на детските играчки и постапување при измамнички производ.

8 ДРУГИ АКТИВНОСТИ НА ИНСПЕКЦИСКИТЕ СЛУЖБИ

Покрај вршењето на нивната основна задача, инспекциски надзор, инспекциските служби имаат и многу други активности кои се дел од редовната или помалку редовната работа. Овие други активности кои ги преземаат инспекциските служби за реализација на годишните планови за работа, вклучуваат воспоставување на евиденции и бази на податоци за инспекциски надзор во посебен формат, обука на инспекторите, измени и дополнувања на законската регулатива и развој на практични алатки, како на пример листите за проверка.

Една од тие други активности, е и обезбедувањето на информации за јавноста. Во таа смисла, инспекциските служби треба да ги почитуваат начелата на транспарентност и јавност во согласност со закон и на барање на заинтересираните правни и физички лица имаат должност да ги достават сите неопходни информации, освен информациите за кои со закон пристапот е ограничен.

Друг тип на активности на инспекциските служби е соработката, координацијата и консултациите со државните органи и други асоцијации, со цел постигнување на поголема транспарентност и подобри резултати, постапување по нивните барања за решавање на проблемите кои се јавуваат и кои се во надлежност на инспекциските служби..

9 ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ

Една од целите на Инспекцискиот совет како координативно тело, е низ анализи, размена на мислења, воведување на иновации, спроведување на различни проекти и програми, постојано да пронаоѓа решенија за предизвиците со кои се соочуваат инспекциските служби во тековното работење, како и подобрување на процесот на взаемна соработка. Во таа насока, ИС постојано ја унапредува соработката со инспекциските служби, со цел градење на подобар инспекциски систем, кој ќе овозможи поголема транспарентност, предвидливост и правна сигурност за субјектите на надзор.

Со примена на новиот концепт на инспекциски надзор преку планирање врз основа на процена на ризик и воедначено вршење на инспекцискиот надзор, се постигна поголема транспарентност, предвидливост и правна сигурност за субјектите на надзор.

Општата оценка на реализација на зацртаните програмски цели и задачи, е на високо ниво на нивно исполнување, квалитетно, ефективно, ефикасно почитувањето на роковите, придонесот кон остварување на зацртаните цели и планови во поглед на годишните планови за работа на инспекциските служби, каде е покажана посветеноста и ангажираноста во планирањето и остварувањето на резултатите, работната етика и дисциплина во текот на целата 2023 година.

Во рамки на своите надлежности, инспекциските служби треба да се насочат кон унапредување на професионалното, стручното и транспарентното работење во реализирањето на Годишниот план за работа за 2024 година, месечните планови за инспекциски надзор, како и доследна примена на ЗИН.

Од исклучително значење е во текот на 2024 година, што побрзо да се заврши процесот на усогласување на материјалните закони со одредбите на Законот за инспекциски надзор, бидејќи веќе се забележуваат одредени потешкотии од незавршувањето на овој процес, особено кај одделни инспекциски служби.

Успешноста на овој процес бара ангажман на инспекциските служби, но пред се на ресорните министерства кои се и формално одговорни за вршење на надзор над спроведувањето на материјалните закони, како и за покренување на процесите за нивно измени и дополнувања.